

Uj Nemzedék

Előfizetési árak:

Egész évre . . . 220 K — f. Negyedévre . . . 56 K — f.
Félévre . . . 110 „ — f. Egy hónapra . . . 20 „ — f.
Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvaron 80 f.

Felölös szerkesztő: Milotay István.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, IV. kerület, Garlóczy-utca 11. szám.
Telefonszámok:
Szerkesztőség: 75-86 és 75-31. Kiadóhivatal: 75-09.

Budapest, 1919.

I. évfolyam 42. szám.

Kedd, november 18

Bevonult a hadvezér. A nemzeti hadsereg Budapesten.

Horthy napja van ezen az esős, didergő vasárnapon, amely korán ébreszti fel a későnkelő budapestieket. Szakad az eső, felhő-rongyok lógnak az égről s a novemberi nyirok végigesorog az éjszaka kiragasztott falragaszokon, melyek a szürkeségbe színezteket kiáltanak. Horthy — mondja az egyik plakát és egy hajókereket ábrázol, melyet két izmos kar kormányoz a véresen zajgó áradatban.

Korhajnalban végigbandukolunk a Dunaparton s a Fehérvári-uton, mely a mai ünnepi sereglés góca lesz. A ködben lámpák pisllákolnak, átvilágítják a selymesen szítáló esőt és távol és közel mindenütt emberek rémlenek tétován, kik jóidején helyet akarnak biztosítani maguknak, hogy láthassák a fővezért és katonáit, amint érces lábdobajjal visszafoglalják a magyarság számára ezt a zúllott fővárost. Az ablakokban mindenütt lámpa ég. Sötét virradatban öltözködnek az ünneplők Budapest ezen az éjszakán nyugtalanul aludt és a várakozástól szívdobogó idegességgel ébredt. Egy év óta álmodozik minden magyar erről a napról, mely a vörös rémuralom alatt ködösnek, messzinek, regebeli ábrándnak rémlt.

Tépdési-szakgatja a novemberi szél a csuromvízes zászlókat és lenn a Duna is ünnepi színekbe öltözködött már. Ő is várja a legendás tengerészt s a viz, mintha az Óceánnal való titkos testvériségét érezné, megborzone a közeledtére és regeti a nemzetiszíni zászlókkal ékes hajókat. Egyre több és több ember sövényezi a járdákat, az izgalom tetőfokára hág, megkondulnak Budapest összes harangjai, kürtök rivallanak és megkezdődik a magyar hadseregnek a bevonulása.

Budapesthez a magyar katonák, sajnos, nem térhetnek egy vissza, mint az édesanyjukhoz. Ez a város inkább mostohaanyjuk volt, ő volt a multban a gonosz mostoha, aki világgá engedte őket futni és elűldözte magától. El város rajongással üdvözlö a fővezért, ő pedig köszönti e városnak a szenvedő magyarjait és a mártírjait, de öklöt mutatja azok felé, akik mindenütt a szélre köpönyeget fordítanak és megtagadják a magyarságukat. Az otrantói hős nemcsak nagyszerű katona, de ragyogó szónok is. Katonásan és érceesen beszél, azzal a napoleoni tömörséggel, mely a tartalomra és a mondanivalóra alapozza a beszédet. Ezer és ezer ember lengeti a zsebkendőjét, ezer és ezer ember kiált föl egy-egy mondata után s a szemek könnyel telnek meg. Közben pedig a Gellérthegy ágyui elbódülnek és dörgő kíséretet szolgáltatnak a fővezér szavaihoz.

Budapest ámulva látta szemtől-szembe a nemzeti hadsereget. A magyar katonákról az egész világsajtó himnuszokat írt a háború alatt és tudtuk azt, hogy micsoda letiporhatatlan erő rejlik véreinkben. Most viszont láttuk őket egyévi sanyarúság után. Ez a viszontlátás új benyomásokat adott nekünk s új hitet edzett belénk. Nem a

szokványosan fényes és csillogó mundérok vonultak fel előttünk, hanem maga az ősi és nagyszerű erő. Nem tündöklő színpadi jelenet volt ez, hanem a valóság, mely a maga komor egyszerűségében hatott. Két szakasz katona vonult fel rohamsisakokban, olyan pompás fegyelemben, hogy akik látták őket, elnémultak a tisztelettől és hatalmas bizalom gerjedt bennük a magyar jövő iránt. A csendőroket a közönség körül megéjenezte. Aztán egyre tödülnek és özönlenek a csapatok, gyalogosok és huszárok, katonák, kiket elvesztettünk és most visszanyertünk, mintha feltámasztották volna őket. Horthy fujta meg a feltámadás kürtjét.

Az Országháza előtt lángolt fel az ünnep. A magyarság szívéből szikrázott a tűz, mely gyújtott és égetett. Elégette a keserűséget, mely az elmúlt esztendő alatt összegyűlt, meggyújtotta a reménység fátylóját. A megmaradt pompa, mely a kirallott Magyarország üres kincsesládáiban megmaradt, kibontotta selyem- és bíborszárnyait és ujjongó ünneppé magasztosította a napot, mely a következően folyt le:

Gyülekező a Gellért-téren.

Reggel óta szakadatlanul zuhog az eső s erős északi szél fúj.

Most félkilenc van délelőtt. Zászlók erdeje csattog a Ferenc József-hidon, a Fehérvári-uton végig-végig és a Gellért-szálló előtti téren, hol Budapest nevében a városi tanács s annak élén Bódy Tivadar polgármester fogadja majd Horthy Miklóst és hadseregét. E pillanatban ezernyi-ezer nép tolong már a téren, a közepén a város színeibe vont emelvény, melyről majd a polgármester fog szónokolni. Jobbról és balról díszruhás városi hajduk, zászlókkal, az emelvény mögött pedig a városi tanács, diszmagyarban.

Egymásután érkeznek Bódy Tivadar, Fokusházy Lajos és Déri Ferenc polgármesterek, jön Szabó Sándor tiszti főorvos és Szabó Imre tiszti főügyész. Megéjlenzik őket. Jönnek a kerületi előljárók s megérkezik Mattyasovszky főkapitány. Éljen fogadja őket is. A tér szabad részén ezalatt Beniczky Tamás főkapitány intézkedik.

Az eső egyre zuhog, szél zug, de esőben és szélben egyre új meg új tömegek özönlenek a Dunaparra és a mellékutakba. A Gellérthegy sziklái valóságos embererdő sötétlik, a Fehérvári-uti erkélyek és ablakok s a Gellért-szálló roskadásig van asszonyokkal, leányokkal. A Fehérvári-ut felől most csattogó lépésben vonul fel egy teljes tiszti század s a szállóval szemközt foglal állást. E pillanatban kislányok virággal kezdik teleszórni a teret és a Fehérvári-ut torkát.

Feltűnik a Nemzeti Hadsereg.

Háromnegyed kilenc.

Hirtelen kürtzó harsan s a Fehérvári-ut kanyarodójánál ugyanakkor felbukkannak az első katonák. Sisakos rendőrök jönnek az élen,

a rendőrök után sastollas huszártisztek tűnnek föl, aztán megint sastollak, sastollak véghetetlen oszlopban . . .

Jönnek lépésben, hangtalanul és ismét olyanok látszik az egész, mint egy mozgó sas-erdő . . . Halott csönd van, mindenki szótlanul mered az első lovasokra s o pillanatban mélyen megindult minden ember . . . Jönnek olyan nesztelenül, mintha a halál lovasai lennének, jönnek a bujdosásból, hazátlan veszködésükből és mi, kik a legzűllottebb napjainkban körülöleltük őket minden szeretetünkkel és rajongásunkkal, e pillanatban olyan fájdalmas örömmel látjuk az első Horthy-huszárokat, hogy könnyel telik meg a szemünk . . .

De a Fehérvári-ut eleje már megmozdult és az ablakokból, az erkélyekből, a gyalogjáróról, lobogni csattogni, táncolni kezdenek kalapok, kendők, az ablakokból és az erkélyekből virágcsokrok, koszorúk reptűnek le az utcára s esőcsapkodáson, szélsivításon át idáigvergődik a tengermoraj:

— Horthy! . . . Horthy! . . . Horthy!

Már alig vannak százötven lépésre s a levegő reng és kavarg a a Horthy Miklós nevéből. A rendőrök már előttünk haladnak el, mögöttük — utzélességekben — kiválik egy szakasz kerecsentollas huszártiszt s a tisztek után, vezérkara élén, most egyszerre kibukkan maga Horthy Miklós . . .

Hőfőher lovon ül s a ló lépésben táncol alatta. Tengerészkapitányi ruhában van a fővezér, lovaglóládrágban s kabátján annyi az érdemrend, hogy nem látni tőlük a mellét . . .

E pillanatban négy vén kürtös fújni kezdi a generalmarsot, hogy megremeg tőle az utcasor, Horthy egyre közelebb táncol a lován, előtte Magasházy László szárnysegéd lovagol, mögötte látszik már a fővezéri zászló, jön az egész vezérkar: Soós Kálmán vezérkari főnök, Lehár és Csáky ezredek s egész sereg magasrangu tiszt . . .

Recsegnek a kürtök, virágok hullnak a fővezér lova elé s ezalatt ezer-ezer ember magából kikelve, önkívületben, könnyes szemmel ordít, kalapot és esernyőt lóbál:

— Éljen Horthy Miklós! Éljen a mi fővezérünk! Éljen a Nemzeti Hadsereg!

Most megáll a menet, Horthy Miklós szembe fordul az emelvényvel s az emelvényről Bódy polgármester messze hallható hangon beszélni kezd a fővezérhez.

A polgármester üdvözlőbeszéde.

Ebbe a nagy térségbe, mely a vértanúságot szenvedett Szent Gellért hegyének lábainál terül el, érchanon szeretném beleharsogni a főváros lakosságának ujjongó örömét, hogy ime itt üdvözölhetek titeket, magyar véreim! Egyből-egyig a szívemhez szeretnék ölelni benneteket s átérteztetni vele ek, milyen teljes a mi örömünk, hogy hazaérkeztek és hogy ezen a ti hű magyar szívek fog virrasztani felettünk. Hazaérkeztek és a komor, gyászos

napok után úgy éreztük: ti derengő reményt hoztatok egy szebb jövő iránt, melyért milliók ajka rebeg imádságot.

Balsorstól megtépázott, ezer bajtól meg-alázott, fájdalmas sebekből vérző várost talál-tok itt, mely martiromi szenvedéseket volt kénytelen elviselni. De a szebb jövőnek remé-nyét nem adtuk fel és nem adjuk fel soha! S ez a jövődö ti vagytok, ezt a reménységünket ti tápláljátok és erősítitek: Magyarországnak gyönyörű ifjúsága! Rátok ha tekintünk, elfelej-tünk minden szenvedést, vértanúságot és só-hajt. Élni fog és virulni fog a nemzet, mely-nek ilyen ifjúsága van.

Mint Budapest polgármestere, a főváros egész lakosságának nevében minden szere-temmel üdvözlöm Önt, Kegyelmes Uram, a had-vezért, kinek hősi szellemétől, igaz magyar vi-tézségétől van áthatva ennek a seregnek min-den egyes tagja! És üdvözöllek benneteket drá-ga vitézek, kik büszkesége, reménysége vagy-tok ennek a sokat szenvedett országnak. Kérve-kérlek benneteket: legyetek hűséggel Buda-pesthez, a magyar főváros minden lakosá-hoz! Hassa át szíveteket a régi, lovagias, tiszta magyar szellem, mely nem tűr semmi gyűlölkö-dést, semmi pártoskodást, mely nem ismer osz-tály- és felekezeti különbséget, csak egyet is-mer: a magyar haza szeretetét. Hadd jelentse a ti fehér zászlótok az együttérzés fehér békes-ségét! És ezt a fehér zászlót feltűzzük majd minden templomunkra, minden iskolánkra, min-den középületünkre!

A magyarok Istene hozott benneteket!

A polgármester beszédét, különösen a vége felé, heves ellentmondások szakították meg. A be-széd alatt a fővezér egy darabig, farkasszemet néz Bódyval, aztán fölneéz a szálló felé, tekin-tetével hosszasan kutatgat az erkélyek során s amikor végül észreveszi a feleségét és három gyermekét, egy pillanatra mosolyogva bólint fe-léjük. Aztán megint csak ránéz a polgármesterre s mialatt borotvált arcát ferdén csapkodja az eső, megint visszaesik az előbbi szoborszerű merevségbe.

Horthy tetemrehívja Budapestet.

A polgármester végez a szónoklattal, a fővezér egy pillanatig hallgat, akkor föl-emelkedik a nyergében, s a hangja szenvedé-lybe csap föl:

Polgármester Ur!

— Polgármester Ur! Fogadja me-leg szavaiért hálás köszönetemet a ma-gyar nemzeti hadsereg nevében. *Nem vagyok abban a lelki állapotban, hogy a város küszöbénél megszokott fráziso-kat használjak.* Igazságérzetem megkö-veteli, hogy minden kertelés nélkül azt mondjam el, amit e pillanatban érzek.

Egetverő éljenzés harsan föl minden mondata után. A fővezér ököibe fogott kéz-zel dörög tovább:

Mikor még messze voltunk innen, mikor csak halvány reménysugár pislo-gott bennünk, hogy valaha még fegyver-rel a kezünkben viszontláthassuk ezt a megtévelyedett nagy várost, átkoztuk és gyűlöltük, mert a távolból természetesen csak a szennyet, a nagy piszkot lát-tuk, nem az üldözést és martiromságot szenvedő szegény magyar testvéreinket.

— *Éljen Horthy! Nagyon jól beszél! Éljen a legnagyobb magyar ember! — zug fel körös-körül az embererdő.*

A Gellérthegyten most megdörögnek az ágyuk, de ágyurengésen is átharsog a fő-vezér szava. Horthy keményen tagol minden szót:

— Szerettük és becéztük ezt a Bu-dapestet, amely az utolsó években a ma-gyar nemzet megrontója lett. (Ugy van!) *Tetemre hívom itt a Duna part-ján a magyar fővárost. Ez a város meg-tagadta ezeréves múltját, ez a város sárba tiporta a nemzet koronáját, sárba tiporta a nemzet színeit* (Ugy van!) és vörös rongyokba öltözködött. (Ugy van!) *Börtönre vetette és elűzte hazá-jukból a nemzet legjobbjait, azonkívül elprédálta összes javainkat.* (Igaz! Ugy van!)

— De minél jobban közeledtünk, annál jobban olvadt le szívünkrol a jég és mi készek vagyunk megbocsátani. Megbocsátunk akkor, ha ez a megté-velyedett város visszatér megint hazájá-hoz (Ugy van!), ha *szívéből, lelkéből szereti a rögöt, amelyben őseink csont-jai porladnak, szereti azt a rögöt, ame-lyet verejtékes kezekkel munkálnak fa-lusi testvéreink, (Éljenzés), szereti a ko-ronát, a kettős keresztet* (Hosszantartó, zúgó éljenzés. Felkiáltások: *Éljen a ke-resztény Magyarország!)*, szereti a há-rom hegyet és a négy folyót, szóval ma-gyar hazáját és magyar fáját.

Ujabb orkán reszketteti meg a Duna partját:

— *Éljen a magyar király!*

— *Éljen a fővezér!*

A fővezér folytatja:

— Katonáim, miután betakarították a földekről az Isten áldását, fegy-vert fogtak kezükbe, hogy rendet te-remszenek a hazában. *Ezek a kezek nyitva vannak testvéri kézszorításra, de büntetni, sújtani is tudnak, ha kell.* (Éljenzés.) Adja Isten, hogy erre ne kerüljön a sor, hanem azok is, akik vét-

keztek, vagy bűnösöknek érzik magu-kat, megtérjenek és hatványozott erő-vel segítsenek felépíteni a magyar nemzeti erényekben tündöklő Budapestet. *A martirokat, az itt sokat szenvedett, ve-lünk érző testvéreinket meleg, tiszta szeretettel öleljük keblünkre.*

Az éljenriadal, amely erre kitör és át-hömpölyög a pesti oldalra, belevész a Him-nuszba, melyet ezernyezer ember énekel ég-nek emelt arccal.

Felvonul a hadsereg.

Megint megreccsennek a trombiták, a fő-vezéri zászló a levegőbe szökik s megindul a hadsereg a zászlókban lengő Ferenc József-hid-nak. Az első zenekar élén maga *Fricsay* mes-ter dirigál a tamburbottal: úgy harsog a Rákó-czi indulója, hogy az eget veri . . .

Jönnek a huszárok. Piros nadrágban, pi-ros siphában. Ki van viaszkolva a bajusz, vagy lefelé lóg bánatosan, mint anno 14 a Dnyeszter vize mellett. Ugy tűnek a lovon, hogy az ember elsirja magát gyönyörködésében. Igaz másfelől, hogy egy ilyen lóban több a tehetség, mint egy oláh kapitányban.

Most rohamsisakos zászlóalj következik, nemzeti zászlók alatt s nemzeti pántlikák usz-nak a puskájuk csövén. A rohamsisakosok után sastollas, marconaképi gyalogosok, döngő me-netben, büszkén kihányt mellal . . . A tiszti szá-zad ezalatt szakadatlanul tiszteleg . . . Megint bakák, fekete tollal: azt mondja valaki, hogy ezek a híres-neves szegediek . . . Aztán géppus-kások, aztán megint gyalogosok, aztán huszá-rok, csendőrök, ismét huszárok, majd egész se-reg üteg, földrengető torókkongással . . . Végül egy kintintetős század . . .

Teljes egy órája már, hogy elindultak s még mindig nem látni a végét . . .

Horthy a pesti oldalon.

Valamivel kilenc után ágyudörgés jelzi, hogy a fővezér rálépett a Duna hídjára. A Fe-renc József-híd pesti oldalán kezdődik Horthy tulajdonképpeni diadalmenete. A zászlók szár-nya alatt, fent a hidon heves dunai szél kapja ol-dalba az első lovasokat s amint feltűnnek az első tornyos sisakok a hid domboru tetején, a pesti parton szakadatlan éljenzés indul meg. A hid lejárójától végig a Köruton, a Kálvin-téren át a Múzeumig s onnan a Kossuth Lajos-utca előtt s a Károly-körut két oldalán, a gyalogiarón eser-nyők százezrei alatt szorong a nagy Budapest. Szíttál az eső s a Rákóczi-uti keresztelésnél még levett kalappal éneklük a Himnusz, még nem tudják, hogy Horthy már a hidon van, mikor szájról-szájra röptül a hír:

— *Jönnek a hidon!*

Horthy vezér.

Irta: Pethő Sándor.

Neve úgy nyilallott a vörös május keserves magyar éjszakáiba, mint a fényjel cikázása, hogy sorsunk jobb csillaga vir-aszt fölöttünk. Mikor a Tisza partja mellől, a napkeletről felszállott ez a név a hir szárnyán, egy pillanatra megállott a vörös Budapest szívverése. A rémület tor-zulata rajzolódott a gyilkosok ábrázatára, amelyekre ráfagyott a véres kacaj s a döb-benet halálverítke gyöngyözőtt a demagóg zsarnokok halántékán. A hóhérok tétován és borzadozva ejtették ki markukból a kést, amelyről magyar polgárok és földmivesek kiöntött vére csepegett. Mintha a lázadó rabszolga-faj ösztönösen száz mérföld távol-ságról megszimatolta volna benne a férfit és az urat, aki a magyar Végzettől küldetve itélni fog elevenek és holtak felett. A für-telem és a gyalázat népbiztosai riadtan fi-gyelték fel, mintha megéreztek volna a ma-gyarságnak önmagára eszmélését, mintha megéreztek volna katasztrófájuk robaját s a vezérben azt a Mihály arkangyalt, aki legyőzi és a kárhozatba taszítja a patkány-embereket, a felforgatás és rom szellemeit, az összeomlott ország ruinaált köveiben szí-szegő vipera-fészket. A politikai ószer handléi és kalmárai, akik alattomos, vi-gyorgó képpel adtak és vettek országokat

és osztályokat s a Ghetto-csöcselék kétezer-éves kaján aspirációját akarták valóra váltani a szerencsétlen Magyarországon, nyelvöltögetéssel, fenkölt erkölcsiségük csatornavízébe akarták belefojtani az új magyar csillagot, amely látóhatárunk dél-keleti sarkán világolt fel s azóta száll, száll egyre magasabbra, a történelem tiszta ré-gióiba, a dicsőség azurjába.

Feltűntét és jöttét nemcsak azok érez-ték, akik rettegték. A magyar föld, amelyet a kommunista téboly balsorsa nyögetett, épp oly halálos biztonsággal nyilatkoztatta ki magát előtte s borzongó reménységgel tekintett Szeged felé, vártau-várva szerel-metes hőst, azt a magyar Megváltót, kinek kész odaadni maradék-vérét: gyermekét, rögét, kaszáját, búzáját. A tömeglélek kü-lönös delejessége megmozdult az erő érin-tésére, valamintha megsejtette volna, hogy a kor méhe mégsem meddő s hogy öt eszten-dei szörnyű vonaglás után ime világra jött a Választott, kinek beteljesülendő cseleke-detei előtt jár a legenda Keresztelő Jánosa. Ez a legenda, amely ma már a Rákóczi- és Kossuth-kultusz apadhatatlan méreteit kö-zelíti meg, nemzeti értékünk és erkölcsi erőnk, tehát oly tevéleges politikum, amely lyel mindenkinek kell számolnia. Magyar-ország határain kívül és belül. E legenda végső elemzésében tisztán történeti, s rop-pant népszerűségével roppant örökség terhe nehezedik a vállára annak, akinek megada-

tott, hogy még fizikai életében érje meg a saját történelmi életét: a halhatatlanságot. Akarva, akartlan Horthy Miklós sohasem térhet ki ennek a legendának parancsoló hatalma elől, mert olyan hírokat rezdített meg, amelyre csak kicsorduló könnyek és megrozkodó térdek felelnek. Hatalma azért oly megvívhatatlan, mert az érzelmek végtelen pusztaságaiba képes visszavonulni.

Valahol csak magyarok szenvednek és reménylenek: a szívek mély, eltitkolt, kifürkészhetetlen redőiben ez a név a ma-gyarság életének örökmécsé gyanánt vilá-gol. Erdélyben, a Délvidéken, Felső-Ma-gyarországon a reményre és kitarásra biz-tató szózat az ő neve, a világháború tragi-kus hajótöröttjének, a magyarságnak héro-sza, mint a német népé volt Hindenburg. Az a hatvanhárom csokor, amelyet a magyar asszonyok tegnap átnyújtottak neki, a meg-szállottaknak szimbolikus gyászfatyolában, finom kifejezése és allegóriája annak, mi-csoda herkulesi munka vár reá, mert tőle és egyedül tőle várja mindenki, hogy a gyászfatyolt letépje a megszállott és üldö-zött magyarok fehér krizantémjeiről. Mi-kor bevonult a magyar fővárosba s átélte az örvendezésnek, a lelkek felszabadulásá-nak azt az orkánját, amely legyőzte a pesti cinizmust, elsodorta ennek a nagyvárosnak ál-fölényét és ál-közönyösségét, de sőt le-verte a november zimankós csatakját is: még csak erkölcsi diadalának triumfuszát

Középen az uttest fénylik az esőben s a két szélén roskadozó emberial régi rohamozó kedvével nekilódul, hogy áttörje a kordont. Mindenki Horthyt akarja látni! A fehér gárdisták kiterjesztett karokkal előtűnik teremnek, a rend helyreáll, az uttest szabad marad s az egyesületek, pártok, vezérek, rendezők, titkárok és hangja fegyelemre szorítja a heves pesti polgárt. A fekete tömegből, mint nyárfák és tornyok yulnak ki az egyletek, szakosztályok, pártok, iskolák, hatóságok aranykeresztes zászlai, köztük az apró gyermekek kezében is araszos zászlócskák lengenek s az első hirre, hogy jönnek, magasra kapják a vén zászlótartók a rudat, hogy meghajthassák Horthy előtt.

Fegyelmezett lovon, oszlopos ragyogó díszben, sötétpiros bársonytakaró a nyerge alatt, sarkában a város aranyujjásos címerével, lovagol elől egy rendőrtiszt. Mögötte két sorban rendőrlégények féken tartott lovakon, fejükön a csucos sisak, mint egy rengő cohors utatható lándzsaeledője. Nyomukban komor fekete fogaton *Matyasovszky* főkapitány, mellette az új rendőrfőparancsnok, *Beniczky* Tamás. Az éljenzés elborítja az utcákat már a rendőröknél és emeletről emeletra rohan föl a palotákban a kitért ablakokra, ahol mindenütt nők szoronganak, kezükben még összegöngyölve szorongatják a fehér zsebkendőt s a rengeteg őszi virágot.

Bódy polgármester hintaja mögött tűnik föl első századosa a nemzeti hadseregnek. Látára virágok kezdenek szállingózni s az orkánban, mely az izgatott szivekből tör elő, alig hallani a háta megett haladó hat kürtös harsogó trombitáját.

S ekkor egyszerre ezer meg ezer fehér pillangó szabadul el a zsufolt erkélyek és emeletek galériájáról. A kis zsebkendők szárnyakká bomlanak ki, derűs és súlyos hőpelyhek ömlenek le az utcára, ahol hőszen paripán, fekete tisztí kőpanyben mosolyogva lovagol Horthy Miklós.

Forró éljenzés zug végig a roppant uton. Horthy köszöntet, mosolyog s keztyűs kezével néha sapkájához nyúl. Mellette a kis termetű, szép öszfejú *Soós* tábornok lovagol, Iowa nyugtalanul táncol a reptűl virágosóban. A rajongók járda belső szélén mennek velük a hosszú körúton s a sziklaszilárd egyesületek háta mögött nint egy áradó tenger megindul a nép a fővezér után.

Fejtük felett lobognak a zászlók s a színes oltozat alatt vonul végig az álmok álma: a magyar nemzeti hadsereg kiválasztott serege.

Rögtön a fővezér után löhátan halad a tábornokok és a vezérkar kis csapata, mellükön pompán csillognak a medáliai. A gyalogsági ezédek sorát a rohamisakok zászlóalj nyitja meg, tána vitézi tollal egy rengeteg következik, csupa zilaj dunántúli fiú, zöme a hadseregnek, a kócsoly és súlyos gyalogság. A hűséges szegedi zred az első, majd a somogyi zászlás legények önnök, vasmegyeiek, csontos bakonyiak.

Utánuk csendőrök masíroznak, gyönyörű takastollas század és azután csodálatraméltó ovakon, véget nem érő négyes sorokban a huszárság. A huszárok után pompás tisztí század

artotta, mielőtt egyet is végrehajthatott volna azon cselekedetek közül, amelyeket ez legenda s ez a népszerűség egyedül reá hagyhatni, senki másra. Aki nem élte át tegnapot Budapesten, sohasem fogja megérteni a rajongás szent fertőzetét, sohasem tud annak a szinte személyes viszonynak mélyszál-finom szövődéséről, amely a királyok közül csak a legnagyobbakat, a katonák és politikusok közül a választottakat borítja aranypalástként, azokat, akik a történeti küldetés misztikus jegyét viselik homlokukon. Budapest, már t. i. az a Budapest, amelynek szégyenpir égett az arcán, ha Kun Béla autózását látta, s az öröm rőzsái nyílnak a szívében, mikor a nemzeti hadsereget köszöntötte utcáin, boldogan és mámorosan ünnepelte a fővezért, mint valamikor szirakuzaiak várták a száműzetésből visszatérő Timoleont, mondván: „ez a mi runk, ez a mi szabadtűzünk!” Mert a vezér akugyan messziről érkezett hozzánk.

A jász-kúnok termékeny, fekete földje gazdag, meleg természete adta a Horthy-ét, a szántóföld hőst, Herodotosz szkíta rcegét, aki csodálatos ekéjével áldásdús rázdákat szánt a végtelen síkságon. A kők jász koponyákból, amelyek maiglanig egőriztek valamit az ősi nomád hajlamból, sok minden tellett. A faj rugalmassága s elpusztíthatatlan életereje fáradhatatlannal ontotta magából az alkalmas képességeket politikában, közigazgatásban, katonai

menetel, angolosan vállra fektetett fegyverekkel. Majd tízezer következik s egy szakasz tábori csendőrzárja be a hadsereg ünnepi processzióját.

A fölvonulás minden incidens nélkül folyt le. Csak egyszer állt meg Horthy Miklós a nemzeti Aldozatkésztség szobra előtt, ahol egy főhadnagy jelentést tett neki.

Üdvözlés a Bazilikánál.

A Bazilika előtt a bevonuló hadsereget a Magyar Királyság Pártjának küldöttsége fogadta. Néhány percre megállott a menet s Horthy fővezér meghallgatta az üdvözlő szavakat. A Királyság Pártjának szóoka biztosította a fővezért ragaszkodásáról s örömet fejezte ki, hogy egy év után ismét a magyar nemzeti hadsereg katonái vonulnak végig a főváros utcáin.

Horthy megköszönte az ünnepélyes fogadtatást, mire tovább indult a menet.

A katonazenekarok hangjai mellett és a közönség lelkes óvációja között vonultak végig a Vilmos császár-úton és az Alkotmány-útcán az Országház-térre. Itt azután Horthy fővezér, *Soós* tábornok, *Lehár* báró ezredes és a Nemzeti Hadsereg vezérkara leszállott a lovakról és a parlament lépcsőjén foglalt helyet az oltár előtt, azon a lépcsőn, amelynek tövében a vörös uralom hőhéri áldozataikat a nagy nyilvánosság előtt végezték ki. A fővezért már itt várták a kormány tagjai *Friedrich* István miniszterelnök vezetésével s *Apponyi* Albert gróf, ugyszintén a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának és a Nemzeti Földműves és Kisgazda Pártnak vezetője s a többi egyházi és világi előkelőség. A parlament lépcsőjének baloldalán a koronaőrök, jobboldalán pedig a magyar testőrség tagjai állottak teljes díszben corfalat. Egynegyvedtizenegy órakor a Rákóczi-induló mellett állottak fel a parlament előtti téren a csapatok. A lépcső előtt a zenekar, mögötte oszlopokban a gyalogság, jobb és baloldalt pedig a huszárság.

Az Országház-téren.

Az ünnepség az Országház-téren fejeződött be. Az új, alig kiépült térség már régen bekertült a magyar történelembe. Látott izgalmas nagy párt harcokat, aszfaltja földöngött a parlament szétverésére vezényelt császári katonák bakkanása alatt. Látta *Fabriziust* és végig nézte Tisza darabontjait. Nyögte a szakszervezetek tömegeit, ma egy éve országgyűlősk galiciái népvézerek hangja verődött vissza falain. Minden, de minden itt történt, itt fejeződött be, itt nyert végső alakot.

A diktatura alatt itt sorakoztak a vörös légiók, a rémtörvényszék itt lövette agyon a csöcselék gyönyörűségére az apró tolvajokat, míg a gyilkosok, a rablók, a Lenin-fiúk itt tanyáztak és Cserny autójának szírlénája itt villogott csont-baharapó félelmetességgel. Egy keserű esztendő kísértetei suhogtak keresztül a levegőn még most

téren, sőt az udvari légkörben is. Horthy Miklóst, mintha a piroták vére kergette volna s talán mert a Tisza-hátan mindig komolyanvették Kossuthnak a „tengerre magyar” buzdítását: a tengerről szólította vissza a magyar föld. A tengerről, mely látta őt mint egy magyar Wikinget legmerészebb vállalkozásaiban; a tengerről, amelynek tarajos hátán ő a magyar huszár bravurjával csinált fergeteges rajtaütéseket. A magyar ember sohasem részegül meg teljesen a tenger kék örületétől, s akármilyen nagyszerű matróz vagy hajós, sohasem lehet annyira eleme a víz, mint az angolnak vagy az olasznak. Mikor Horthy súlyosan sebesülve Otrantóról Kenderesre jött, talán nem is az öntudat, hanem a mély ösztöne sugallta, hogy a gyógyulást itthon keresse a Tisza méla nyárfái alatt.

Úgy kell lenni: Horthyt lelkének magyar daimonionja készítette, hogy rálépjen a magyar végzet útjára, vezessen a siker és dicsőség templomába, vagy a Golgotához. *Boeckay* Istvánt álmosdi jószágáról parancsolta el az a rejtelmes akarat, amelynek a történelem hőse beavatatlan eszköze csupán. Rákóczit a neuhauseni kolostorból szólította a gondviselés, hogy „fegyverre és szabadságra hívó szözet legyen az országban”. Kossuth Lajost fiatal jurátus korában hívta a titkos hang, a dyonizoszi szözet, hogy a feudális Magyarország romjából megteremtse az új Magyarországot.

is és ha a szél fujt, a halálrakinzott áldozatok sóhajlását véltük hallani.

A tér egy nap alatt eltűnt öléből a multat, a kísérteteket. A zászlórudak közé feszített kötelekre fölrepült a háromszinti zászló, az eltűnt koronás cimerek biztatón beszéltek a paloták faláról. Az Országháza köcsipkéi közül biboros szőnyegek lángnyelve szólt le: Bizzatok, reméljétek. A földművelésügyi miniszterium széles erkélye alatt girlandok kigyóztak, a Kuria pompás zászlókat bontott ki szíve fölött. Ami szia, ami bibor még megmaradt szegény kirabolt Magyarországon, ott égett, ott sugárzott, hogy egy négyszáz éves magyar álmom beteljesülését lássa.

A teret már kora reggel elzárta a rendőrség és a karhatalom. A közönség csak meghívóval juthatott be. Az elhelyezkedés már nyolc órakor elkezdődött. Hosszu, a város minden részébe kivonagló embarkigyó hőmpölygött-hul-lámozott a parlament felé. Ünnepi köntöst húzott ki-kí magára, a maradék jó ruhát verte a busz ősi eső. A notabilitásokat, a köz- és tudományos élet szerepvivőit fogatok és autók röpítették a tér felé, mely a zászlószalagokon kívül feltölt volt őszi virággal. Virág fehérlett a kordonpántok mögött, amit még ki tudott hajlani magából a szomorú magyar föld, ott volt az asszonyok kezében.

Az Országháza főbejárójában, a súlyos boltívek alatt zöld baldachin feszült. A baldachin alatt tábori oltár, melyet fenyőgirlandok és aransárga őszi lombok futottak körül. Kilenc óra után, amikor már a budai tornyok harangnyelve átézt, hogy a Lágymányoson megjött a vezér, egy skarlátpiros folt ragyogott fel. A darabont testőrök és a koronaőrök érkeztek díszben. A közönségen végigmorajlott a tetszés, a letűnt mult egy idetűvő sugárkévéje boldog emlékezőket lopott a szívekre.

Aztán jöttek az egyesületek. Zászlóval, zárt sorokban, ünnepiesen. A tiszték is felállottak, a meghívottak elhelyezkedtek. Az eső szitált, de a tömeg várt, áhitatos, nagy csendben, alig-alig morajlott az emberrengeteg. A körök körül álló paloták erkélyei, ablakai töli voltak, még a háztetőkre is jutott azokból, akik látni akarták a legendás magyart: Horthy vezért.

Megérkezik a vezér.

Az idő lassan szállt. Fenn a tábori oltárnál, a lépcsősor fölött, a baldachin alatt egyszerre felragyogott Csernoch biborosi birétuma. A közönség megismerte a hercegprimás okos arcát és találgatta, kik vannak kíséretében. Fenn a baldachin két oldalán

Széchenyit az öntudat kigyói mardosták külföldi utazása alatt, annak a problémának marangoló fájdalma, hogy elmenjen-e végzetének *Getsemanekertjébe*. *Zerinvári Zrínyi Miklós* a muraközi Fehértéleken sokáig birkózott lelke sorvasztó szózatával, mert „magyar vitézeknek dicsőséggel földben temetett csontjai s azok nagy lelkeinek umbrái, nem hagytak nékem aludnom, mikor kívánnám, sem henyélnem, ha akar-nám is.” Mikor egy összeomlott világ romjából kiemelkedett a tengernagy izmos, szikár alakja, szemében a szant boszu menyköve, szívében a hajthatatlan erély vasérce, lelkében egy demiurgosznak hegyeket megmozdító önbizalma: úgy véltük őt látni, mintha ezeknek a dicső árnyaknak csapata suhanna el előtte, mintha ezek reá ruházták volna rettentő és főséges végrendeletüket, amelyre komor dísz gyanánt borult egy nemzet fájdalma. Horthy a dunántúli bakák élén marsol a magyar jövő görgeteges ormán, hogy megfizessen Csáktornyának, Rodostónak, Döblingnek, Torinonak. Horthy a fehér hadak élén, hogy megfizessen a kommunizmus mocsarába megmártott nemzeti becsületért. Horthy a nemzeti hadsereg élén, hogy a lelkek megmozduljanak és összefogóddzanak Kolozsvárt és Kassán, Pozsonyban és Temesvárt és mindenütt ott a végeken, ahol a megszülető magyar gyermeket a keresztvíznél előbb éri édesanyja könnye.

elhelyekedtek a kormány tagjai. Rajtuk kívül ott voltak a Dunántúli kormánybiztostovábbá Horthy Jenő, a fővezér öccse, Apponyi Albert és Andrássy Gyula grófok. A közönség megismeri Apponyit és felelősségét a kiáltás:

— Eljen Apponyi!

Apponyi szerényen visszahátréptet a baldachin mögé. Ott láttuk fenn a lépcsőn Báthory Elemér grófot, Károlyi György és Imre grófokat, Bissingen János grófot, Apponyi Henrik grófot, Perényi Zsigmond bárót, Pejácsevich Artur grófot és másokat.

Lenn a téren elhelyezkedtek a csapatok. Háromnegyed tíz óra tájban kemény, katonás vezényszavak pattogtak a sorok fölött, a századok fesszenen bontakoznak szét és szabaddá tették a lépcsőhöz vivő utat.

Az Alkotmány-utca torka megszűlalt, a tömeg felszűgott. Tíz meg tízezer ember ujjongó, ének szökkenő kiáltása valami orszálatos hanghullámmá egyesült, mely orkánra hatalmasodott néhány perc alatt. Az Alkotmány-utca ablakából virágcsokor hullt. Mintha óriás hópehelyek zuhogtak volna egy varázselegyintésre. A tér felzúgott, mindenki az Alkotmány-utca felé nézett. Lorr ezredes szájáról elpattant egy rövid vezényszó, a kürtök szája kinyílt, a csapatok tisztelegték. A Duna felől nyargaló sereg elkapta a harangok szavát, elhozta a tere, belekeverte a rivalgásba, a kürtök szavába, a zászlónyelvek pattogó beszédébe. Minden megmozdult, állt, ujjongott, a szívek titkos ajtóit kinyiták, ami érzés, öröm volt bennük, kiszabadult és kaotikus hangvihederré acélosodott. És zengett-zúgott a kiáltás:

— Eljen Horthy vezér! Eljen Horthy Miklós!

A vezér megjött. Hőfőhár lovának patkója ott csattogott a tér aszfaltján. Négy kürtös fujta a tábornoki tiszteletgőt, a katonazenekar pedig intonálta a Himnusz. Fenn az oltár mögött is megriadt a kürt: vigyázt rikoltott a tömeg feje fölött.

A vezér tengernagyi ruhában állt lovan. Kemény, magyar arcán az erő és az akarat. Szeme messzire néző sasszem, mely a vizek határait fúrja. Most sem lágyul el, az a titokzatos tűz, mely a keletről nyugatra nyargaló magyaroknak megmutatta a messzi hegyeket és a füves térségeket, benne lángol, benne ég. Hajlékony, karcsú, mégis férfias, az ember ilyennek álmodja az Árpádurak lovashadnagyait. Van valami benne, amit nem lehet kifejezni, ami a szavak behatolásának határaitól túl eső. Először emberré teszi az embertömegben. Mindenki érzé, hogy ő az, aki körül forog minden. Férfias varázsa elnyom mindeneket. Miért? Mert magyar. Fajmagyar. Vér a véréből, lélek a lélkéből, akin keresztül hamisítatlanul megnyilatkozik minden vágyunk, minden törekvésünk.

Horthy a földművelésügyi miniszterium sarkán leszáll a lóról. Gyalog lépkedett keresztül a téren és a főbejáró felé ment. Ebben a pillanatban régi magyar zászlók selymébe markolt a szél. Odón, fakó cimerek mosolyogtak le róluk. Ott zászló a főlépcső jobb, őt pedig a bal oldalára került. A közönség a katonazenekarral együtt énekelte a Himnusz, mely felszűgott az égen és felhők felé...

Friedrich üdvözlése. — A tábori mise.

Friedrich István miniszterelnök a legelső lépcsőfokon Horthy elé állott. A kürtök elhallgattak, a tömegre ráterpeszkedett a csend. Friedrich beszélni kezd. Ezt mondotta:

— Horthy Miklós, Fővezér, kegyelmes uram! Itt ezen a téren, amelyen egy év előtt a katonák elhangzott, hogy Nem akarok többé katonát látni, ezen a téren üdvözöllek és köszöntök a Nemzeti Hadsereg élén lelkesedéssel és szeretettel a magyar kormány és a magyar nemzet nevében. (Éljenzés.)

Ez a nemzet tud talpraállani és talpra is fog állni, ha lemond hisz ábrándokról és messze idegenből várt segítségre és csak a saját erejében bízza, tántoríthatatlannal kitart a keresztény nemzeti irány mellett.

Ma már boldogabb jövő felé megyünk. Ez a nemzet már felébredt. Erkölcsei örök óráról.

órára nő és most már megvan a fűtési erőnk is a nemzeti hadsereg léptében. (Éljenzés.)

Gyere Horthy vezér, vedd át enélkül a nemzeti lobogókat, amelyek alatt a te drága katonád ezt az ezeréves Magyarországot szolgálni fogják. Ezekben a zászlókban, rajtad, minden egyes katonádon rajta lesz a keresztény egyháznak és a magyar nemzetségnek az áldása.

Eltelve a magyar nemzet önbizalmától és rendületlenül bízza ennek az ezeréves Magyarországnak szebb jövőjében, köszöntelek és üdvözöllek Horthy vezér, tisztjeiddel és katonáddal együtt. (Viharos éljenzés.)

Egyet morajlik a tömeg, aztán Horthy kezd beszélni. Rövid, kemény szava csattog, mint a kard:

Miniszterelnök ur!

Szívből köszönöm a magyar nemzeti hadsereg nevében a meleg és üdvözlő szavakat. Hosszu, nehéz, rögs utakon jutottunk ide e tere, hol éppen egy évvel ezelőtt bízták az ország sorsát egy olyan emberre, aki hazánkat a sir szélére juttatta. Hogy mik voltak indító okai, nem kutatom, de hogy nem ismer a világtörténelem egy második alakot, ki hazájára annyi fájdalommal, megaláztatással, oly abszolút anyagi romlással, annyi keserűséggel, oly szegénnyel hozott volna, ahhoz kétség nem fér.

A forradalom nemcsak szabadságot, jogot, kenyeret nem adott a népnek, hanem a mindennél jobban áhított békét sem hozta meg. Egy előnye volt csupán, hogy megismertük a destruktív erő működésének egész skáláját, beletekintettünk a boszorkánykonyhába és láttuk, hogyan tud egy életerős, virágzó országot a demagógia széthúzásra és pocsolyába tiporni.

Ezt a leckét megtanultuk. A politikai kűritettük fenéig!

A hosszantartó széthúzási processusból a felépítés is hosszantartó lesz. Ha tartamát meg akarjuk rövidíteni, akkor ki kell utánunk minden mérget a nemzeti lélekéből és össze kell fogni minden magyar hazafinak egy szent cél érdekében, amelynek két pillére: a nemzeti eszme és a keresztény morál. Mindenekelőtt meg kell szűnni a széthúzásnak, hogy az ezer jelszóval juthasson. Ha valamikor, most lehetetlenségig taglalt lakosság nyugvóponttal, hogy politikai pártok a nemzeti ellenséges táborokra szakítsák. A nemzeti hadsereg mint egy test és egy lélek áll szilárdan, önzetlenül a haza szolgálataiban és győzelemre fogja segíteni a keresztény világnézetet, a tisztaságnak, becsületnek és igazságnak uralmát.

Fegyverei oltalma alatt a nemzet minden rétege megkezdheti megint azt a szükséges termelődő munkát, amellyel egy szebb, boldogabb, viruló Magyarországot akarunk felépíteni.

Mikor most az oltár előtt kérjük a magyarok Istenét, hogy ebben a nehéz munkánkban segítségünkre legyen, csak egy szent gondolat egyesít:

Eljen a haza!

A szívekből kiszökken a lelkesedés, szűl a rivalgás. A messziségben megdobbant valami. Agyu volt. A kürt imára harsant, a csapatok, melyek Horthy után jöttek, tisztelegték. A zenekar hangszerszámaival keresztül felsírt a régi dal: *Szűke Maria, hazánk reménye... Boldogasszony anyánk...* Amikor Ürfelmutatás volt, a gellérthegy ütegek kinyitották hangos torkukat. Mintha óriászekerek döngötték volna az ég kupoláját. A századokat imához vezényelték és a keresztény sokadalom némán hajtotta meg fejét. Az oltár mögött a budai daloskör állott és Volkmann D-dur miséjének korális részeit adta elő olyankor, amikor a katonai zenekar hallgatott.

Lenn a lépcsőn, a baldachin alatt néhány fokkal állott Horthy Miklós. Olyan volt, mint egy szobor. Kemény és mozdulatlan, arcán az akarat. Szeme a messziségbe fűződött. Vajjon mire gondolt? A magyar mult, vagy talán a magyar jövőre? A jövőre, mely titokzatos távolságokon ke-

resztül visszaigéri azt, amit a múlt, meg a cseh elrabolt?

Negyvenezer szempár kereste alakját, negyvenezer szív dobbant feléje. Meg-megujult, kitört, kibuggyant a kiáltás percről-percre:

— Eljen Horthy Miklós!

Voltak, akik ezt kiáltották:

— Eljen Horthy fejedelem!

Valahogy eltalálták a hangot, mely halkán sutogott a lélek mélységein. A magyar romantika és a múlt beszélt belőlük. Ilyennek képzeltük Báthory Istvánt, vagy Bocskayt, a hajdúk királyát, Rákóczi Ferencet, akihez különben valamelyik ósanyja révén vérségi kötelék fűzi...

Horthy állt, némán, hallgatással. Mögége Lehár báró, Soós tábornok és többi nagy katonája sorakozott. Hallgatták a misét és nézték a sokadalmat, mely fölött úgy imolygott a csapatok tolla, mint a szélfűjté tiszai nádas, melyben meghúzódnak a magyar mesék.

A magyar asszonyok átadják a zászlót.

Horthy előtt a fővezéri standardot hozták. Ellenséges kópja a nyela, kis kifeszített selyme háromszintű, rajta F. V. betűk. A standard elki-sárta a vezért és ott volt mellette mindenütt. Ott volt mise alatt is, erről a selyemzászlócskáról meg lehetett tudni, hol van a vezér. Mint említettük, a lépcső két oldalán öt-öt zászló emelte föl selymét. Azoknak a vármegyéknek és városoknak zászlai voltak, amelyeknek fiait Horthy alatt szolgálnak. A jobboldalon Tolna, Csurgó, Kaposvár, Sopron és Szeged lobogott tépte a szél, a baloldalon Szekesfehérvár, Veszprém, Zala, Vas és Győr zászlai csattogtak.

Egy tízenegyedik zászló is kibontotta selymét. A zászló uj, színei frissen villognak. A magyar asszonyok himezték és készülnek átadni a vezérnek. Az átadásra csak a mise végéig kellett várniuk.

Amikor a trombita bejelentette, hogy megtörtént a magyar nők élükön Tormay Cecillel a fővezér elé léptek. Odavitték elője a lobogót. A nők mindegyike egy-egy vármegyét képviselt. Azok, akik megszállott vármegyé nevében jöttek, gyászba öltöztek, jelöl a magyar szomorúságnak.

Tormay Cecille a fővezér elé lépett és így szólt:

Katonák! Testvéreink! Hajnal van ma! Ti hoztatok — és mi asszonyok, mint kétezer év előtt a esztendő reggelén, a Golgotha tövében, eljöttünk, hogy köszöntsük a feltámadást.

Magyar hajnal és keresztény feltámadás a Ti hazatéréstek egy szörnyű véres Kálvária után, melyben Károlyi, a magyar Judás Iskariot és démoni einkosai elárulták, megkínzták, kifosztották és megcsúfolták a magyar nemzetet.

Történetünk legsötétebb éjszakája volt ez és most olyan igéretes a reggel, mert eljöttetek. A reményeséget fél esztendő óta Horthy Miklós-nak hívják Magyarországon és most 5 vesérelt ide benneteket, hogy visszafoglaljátok a keresztény Magyarország számára megtévedt, de bűnbánó fővárosát, hogy az emberiség becsületében magára emeljétek újra Szent István ezeréves koronáját.

Jelentőségesebb és eorsdöntőbb hazatérte még nem volt hadseregnek a világon. Ti nemcsak fővárost foglaltok, országot hódítani jöttetek! Nem csupán a magyarországnak a Duna-Tisza völgyéből kisarjadt fiatal hadinépe vagytok, de Ti vagytok a Nemzeti Hadsereg, melyre négyezre éve vár a nemzet, hogy a sir szélén érje meg és újra éledjen áltatok. Reményeségtünk, jövőnk, mindentünk vagytok, — még multunk is, mert hiszen Ti vagytok azok a hősök, akikből 1914 őszén bucsuztak el a magyar anyák, a magyar hitvesek. Akkor ment el a mi hadseregünk és azóta nem tért vissza. Jöttek rokkant hősök a csataterükről, szenvedő hadifoglyok a szomorú rabságból, sőt jöttek a mult őszön lázadó ezredek a magyar nemzet dicsőséges fegyveres ereje nem tért haza.

Öt év után ma jön vissza. Benneték térnek meg Gorlice és Limanova legendás hősei, azok akik győztek a szent Kárpátokon, erdélyi havasokon, a Duna szerb partjain, az Adria kék vízei felett és tizenhátszer győztek az Isonzónál és az Alpokon.

Nagy multunk és nagy jövőnk, melynek élén Horthy Miklós jár, hajoljon meg előttetek minden zászló az országban, szólaljon meg min-

len harang. És vigye a szél magyar zászlók suhogását, keresztény harang zugását azokhoz, akik nincsenek itt, azokhoz is, akik messze kisiny fakeresztek, hullámsírok alól most hazagyelnek.

Élő hősök és az elesettek megdicsőült sebége, halljátok meg! Asszonyok szólnak hozzálok a magyar főváros felszabadult földjén és hű kálogul felétek nyújtják zászlójukat. Az elmúlt évmuralom hiába ítélte halálra a nemzet büszke kineit, mint egykor a Rákóczi tárogatóit hiába fogta el máglyán a gyűlölet, újra feltámadtak és szárnyra keltek egy új ezer év felé.

Vegyétek a zászlót, asszonyok keze állotta meg, szentelje fel dicsőségben a Ti férfizezetek.

A gyönyörű beszédre Horthy Miklós fővezér a következőképpen válaszolt:

— Mélyen tisztelt hölgyeim! Fogadják a magyar nemzeti hadseregnek felajánlott szép zászlóért katonáim nevében mély hódolattal és hálával teljes köszönetemet. Mikor a hölgyek itt megjelentek és átnyújtották nemes ajándékukat, lelkemben szomorúan szép napok emléke elevenedik fel és az emlékezés visszaszáll a Tisza partjára, Szegedre, ahol négy hónappal ezelőtt teli bizalommal és aggódo reménységgel ugyancsak magyar hölgyek adták át az első nemzeti zászlót a nemzeti hadseregnek.

Csak pár száz katonám volt még akkor, de megalkuvást nem ismerő, büszke és elszánt magyar valamennyi. És én lelkesülve, nem, félve-aggódva, de bizalommal eltelve, fogadtam meg velük együtt a zászlót a kezemből, hogy ezzel vagy ezen. Vagy ezzel szerezzük vissza hazánkat, vagy ez lesz a szemfedőnk. És ezzel jöttünk be. Magasra emelve azt, jöttünk be Budapestre, az ország fővárosába és azóta a zászló alatt az egykori pár száz katona sok-sok ezerre nőtt. Azonban még nem vagyunk a célnál. Pestről még tovább is kell mennünk. Magasra tartjuk ezt az új zászlót is. Az új zászlót a régivel együtt, a régi dacos bizalommal, a régi jelszóval: *Ezzel vagy ezen.*

A fővezér válaszára megint felzúgott a lelkesedés. A fővezér átvette a zászlót és átadta egy löhadnagyának, aki az oltár elé vitte.

A keresztény egyházak fejei megáldják a zászlót.

Az oltár elé ekkor karíngben lépett Csernoch bíboros hercegprímás. Megáldotta, meghintette a lobogót és a következő avató beszédet mondotta:

— Isten áldása legyen e zászlón és mindazokon, akik azt a béke és igazság védelmére, a keresztény magyarság oltalmára, bátran és holtukig elszántan követik. Sugározzon e zászlóról büszke öntudat, törhetetlen kötelességérzés, hit és bizalom minden magyar katona szívébe. Tekintsen e zászlóra minden magyar polgár mélységes tisztelettel, mint a magyar nemzet erejének, bátorságos békéjének, szepölőlen becsületének és hősiességének szimbólumára. A magyar nemzeti hadseregnek a zászlói alatt egyesüljön a magyar nemzet, egy oszthatatlan testvéri szövetségben. A szeretet legyen köztünk az uralkodó törvény és ez új szövetségnek ezek az új törvényei uralkodjanak az egész keresztény világon. Ahol pedig elhagyják a szeretet törvényeit, ahol lábbal tiporják az igazságot és jogot, ott ez a zászló, mint a magyar nemzet lobogó haragja szálljon rá a bűnös makacsságra. Isten angyalai vezessék ezt a zászlót békés és diadalmas utakon, lássák mindannyian, kik hosszú, kínos szenvedések és megpróbáltatások és megaláztatások után várják bizalommal a keresztény Magyarországot.

Riadó éljenzés fogadta a bíboros szavait, melyek után a református egyház nevében Petri Elek püspök szólt:

— Harmadfél millió magyar református keresztény képviselőtében üdvözlöm Excellenciát és a vezénylet alatt álló magyar nemzeti hadsereget, Isten áldását kérve működésükre, a hazaszeretet szent nevében. Annak a keresztény lelemől áthatott szeretetnek nevében, amely a pusztuló Magyarországon a hit által velt munkásságban kell, hogy érvényesüljön, mintál várva a sikert, aki ott van, fenn a magyarságban. Abban az édes reménységben, hogy a magyar hadsereg hivatásának meg fog látni, megáldom ezt a zászlót az Atvának, Fiának és Szentléleknek a nevében. Legyen ez a zászló minden magyar erkölcsnek szimbóluma! bizakodó hazaszeretet és tiszta erkölcs lenz-

jenek mind az idők végéig a magyar zászló magasan és hirdessék, hogy él magyar — áll Buda még, s hogy a magyar zászlókon a pokol kapui sem vehetnek erőt többé!

Petri után Raffay Sándor evangélikus püspök lépett a lobogó elé és megáldotta a zászlót:

Diadalom örömevel telik meg a lelkem, mikor ez tünepélyes pillanatban e háromszintű zászló előtt megállok. Láttára félreintem a gyászt, gondot és a csüggedést s fellángol bennem a feltámadás és az örökélet hite. Hiszen ez a zászló a nemzet életének szent szimbóluma. Ez a zászló a hazát szerető lelkek millióinak szent köteléke. Ez a zászló szentség, mely előtt alázatos hódolattal hajt térdet a hazaszeretet. Ez a zászló tűz, melynek lobogása elszánt készség pirját borítja a megdobbant szívű hősök arculataira és én büszkén állok e zászló felett. A lelkem szárnyrakél és el-kirepül a jövődök felé. És látomást látok. Látom a magyar nemzet zászlaját ismét szétterültni Árpád földjének bérceinvölgyein. Látom e zászló nyomán támadni a hazátvédő seregek ezreit. Látom és határainkat visszatérni és e határok közt látom a jólét karjain éledni a magyart. Látom, amint a zászló ráborul a földnek rögre s árnyéka is magyarrá szenteli annak minden parányi porszemét. Látom e zászlóval a második ezredév dicsőségébe indulni a keresztény erkölcs fundamentumán nagygyá nőtt népet. Látom e zászló nyomán a magyar szent korona fényét ismét átragyogni egyik határtól a másik határig: a Kárpátoktól az Adriáig. És ennek a dicsőséges nagy jövődöknek zálogai ti vagytok véreim, magyar nemzeti hadseregünk magva, kik e zászló alá esküdtetek. Lengessétek e zászlót büszkén, híven, hősökhöz méltóan! Induljatok vele új honfoglalásra! Te pedig Isten, népeknek Istene, ne hagyd többé soha örízetlenül magyar népedet! Légy vele mindig az idők viharában, önts bele erkölcsöt, szenteld meg erőd: hadd mutassa ujabb ezeréve nagy hatalmad dicső erejét. Szent neveddel is megáldom e nemzet zászlaját: időtlen-időig éljen alatta boldogan a magyar!

Józan Miklós unitárius esperes áldotta meg még a zászlót s ez után a többi lobogót is megáldották. A megáldás, mely az egyetemes keresztényi szolidaritást megkapóan fejezte ki, megszólalt a Himnusz, melyet az emberek tízezrei énekeltek könnybe lábadó szemmel.

Amikor a Himnusz hangjai szétfoszlottak, Friedrich miniszterelnök kedves kis szőke leánykája gyönyörű krizantém-bokrétát nyújtott át Horthynak, ki mosolyogva vette át az adományt. A kis gyerekleányt magyar ruhás, pártás nagylányok kísérték és pompás képpé illeszkedtek. A közönség lelkesen éltette őket, ami pirulást csalt arcukra.

A diszmenet.

A tér közepén harsány vezénylő parancsok pattantak, a századok és útegek megmozdultak. A parancs, mely a kommun alatt terrortól aljasodott, a régi lett megint. Megmozdította az emberoszlopokat, melyek a fegyelem hatalmával akcióképes csapatokká lettek. A századok megkerülték a nagy parkos térszívet és befordulván a főrendház előtt simuló aszfaltos útra, elvonultak a fővezér előtt, aki ott állt a lépéső legalsó fokán.

A katonai zenekar a Rákóczi-indulóba kezdett. A magyar ritmus belelendült a gyalogság lelkébe. A lábak ütemesen dobogtak, a kardpengék tisztelegve csuklottak földig, a fejek keményen meredtek jobbra, a parancsok röpködtek a katonák arcélen.

Először a gyalogság jött, keményen, ütemesen, katonásan. A közönség éljenzett, a nők kendőt lobogtattak. Minden szív felszabadulást érzett, amikor az oláh hordák és a Lenin-gyerekek elvonuló-utján magyar katonák talpa alatt döngött a föld. Mindenki érezte, ezután csendesebb lesz a nappal és nyugodtabb az álom. Miénk lesz a munka és pihenés, nem nyulhat életünkbe többé vörös rablók keze.

A gyalogság nagyszerű volt, a rohamszázadok félelmetesek. Komor, kemény, elszánt legények jöttek, látszott mindegyiken, hogy kész szembeszállni mindennel. Szemük csillogott, arcuk kipirult.

Minden századnak kijutott az éltetésből. Amikor elvonultak, megharsant a lovasság menetindulója, a kanyarodónál kibukkantak a huszárok. Az ázott toll alig-alig rezzent meg kucsmajukon, olyan keményen ülték a lovat. A silány és gyatra oláh lovasság után jól esett magyar szemünknek látni a huszárt, a magyar lovat, aki mintha odanőtt volna paripájához. Atilláján nyomot hagyott az idő de lelkén, kard-

ján, lován és lovasszellemén nem. Büszke érzés melege futott el mindenkit és a Prinz Eugén induló akkordjait elnyomta a fel-felujuló harsogás:

— Éljenek a huszárok!

A huszárok után a tüzérek jöttek virágos ágyuval, pántlikásan. Nekik is kijárt az éltetés, hiszen az a fegyver, mely a legjobban kell nekünk. Aztán a csendőrök vonultak fel néma komorsággal, öreg katonákhoz illő keménységgel. Majd a Ludovikások következtek. Junius 24-ike hősei. A javító nevelésre ítélték, kik fiatal életüket vetették kockára, hogy legyűrjék a kommünt. Minden szem őket nézte, minden száj röpitett feléjük egy-egy éltető szót és ők mentek katonáskeményen, mint akik tanúságot tettek arról, hogy igazán katonák. A hadapródok vonultak nyomukba, végül egy szakasz lovasrendőr defilírozott el ragyogó diszben a fővezér előtt. Ezután a cserkészek és az egyesületek lépkedtek végeszakadatlan sorban. Ekkor már dél volt. Fenn az égen megvénkonyodtak a felhők és keresztülsugárzott rajtuk az őszi nap. A tömeg Horthyt éltette és kereste, lelkesedett és ujjongott és lassan eloszlott. A tömeg atomjaira bomlott és az egyesek elvitték otthonukba a nap felejthetetlen hangulatát, impresszióit, mely új élet ígéréstével szikrázott le a magyar hadsereg szuronyairól.

Apponyi Albert a magyar hadsereg bevonulása alkalmából ezeket mondotta:

— A magyar hadsereg bevonulása alkalmából óhajtanó volna, hogy az összes politikai vélemények fel legyenek függesztve és mindenki egy közös gondolatban találkozzék. Ne felejtsük el, hogy ez a hadsereg egy gyöngé bimbó, melyet gondozni, ápolni, óvni kell, ne hogy elhervadjon és még kivirágzás előtt lehulljanak szirmal.

Az operai diszeloadás.

Az esti operai diszeloadás a társadalom és a művészet hódolt az új magyar hadseregnek. Gyönyörű Operaházunkat — nemcsak az ország, de talán a világ egyik legszebb színházát — a tavaszi szomorú hónapok egy szürke fantasztériumba kívánták sülyeszteni. Megértés és áhitat nélküli tömegek tödultak eddig a ragyogó márványpalotába, melynek fénye, méltósága oly kiáltó ellentétben állott azokkal az emberekkel, akik benne profán mulatságot kerestek. De hála a Gondviselésnek, az Operaház megint megtalálta közönségét. S a vasárnapi diszeloadás megint az volt, aminek a nemzet bőkezűsége megakotta, építette, áldozattal fentartotta: a muzsika varázsos erejével, a színpaj színes káprázatával való megszólaltatója a magyar művészi kulturának, a nézőtérén pedig művészi keretben való összefoglalója a magyar társadalomnak. Mintha egy hosszú, dermedt álomból új életre ébredt volna legszebb színházunk. Ismét egyszer az ivlámpák vakító fényével világított bele az Andrássy-út sötétjébe. Bennt a földszinten és páholyokban mindenki együtt van: vezető emberek, politikusok, írók, művészek. Színt és változatosságot visz a képbe a szép asszonyok és leányok virágzó koszorúja. És mindenki szívből ünnepli azokat, akik az előadás igazi főszereplői: a sastollasokat, akik egész széksorokat foglalnak el, kilínek a kitüntetéses formaruhája ott csillog, ott tarkállik, amerre szemünk tekint. A taps, az ováció mintha egész este csak őket illetné. Ha egy-egy kép, egy-egy elszavalt vers, egy-egy szívbemarkoló melódia a hazafias reménység és bizodalom érzését kelti fel bennünk: ott érezzük ezekben a fiatal leventékben álmaink megvalósítóját, reményeink valóra váltóját. Nem volt a tegnapi diszeloadás se ékszer, se gyémánt, — ki tudja, hova vitték, ki tudja, hol rejtőzik még — nem volt diszruha, nem volt ígézetes női toalett, nem vonult ki a tőke a maga pazar gazdagságával, de talán épp ezért volt az est oly meghitt, igaz és őszinte. Mikrokozmosza, kicsiny tükörképe az eljövendő Magyarországnak, ahogy az optimisták elképzelik: találkozása a lelkeknek a magyar művészetben, magyar kultúrában, pózolás, pompa és fenhéjazás nélkül, naiv hittel és lelkesedéssel.

Amint beléptünk az Operaház előcsarnokába, ott találuk már a fiatal magyar tiszteket.

félkörben állva várták vezértüket: Horthy Miklóst. Közben egyik autó a másik után robbogott a feljáró elé. Miniszterek, politikusok jöttek. Megérkezett József királyi herceg Augustia hercegeasszonnyal és fiával, József Ferenczel: harsány éljenzéssel fogadták. A királyi herceg néhány szót vált Soós és Dáni tábornokokkal, azután fölment páholyába. Néhány perccel hat óra után megjött Horthy is, vele együtt Friedrich miniszterelnök. Zajos éljenek, ovációk, úgy a katonák, mint a közönség részéről. Rövid katonai jelentés, Horthy mosolyogva szalutál és eltűnik a lépcső fordulójánál. Mindenki a nézőtérre siet.

A páholyok és a földszint már zsúfolásig megteltek. Az első emelet jobboldali inkognito páholyában József királyi herceg ül Augustia királyi hercegnővel és fiával, vele szemben a baloldali páholyban Troubridge admirális, fiával és Stead angol ezredessel. Az első emeleten jobbra az első három páholyt a főpapság foglalta el: Várady L. Árpád kalocsai érsek, Széchenyi Miklós gróf nagyváradai püspök, Nemes Antal címzetes püspök, Zubkovits György görög-keleti püspök, Petri Elek református, Raffay Sándor ág. evangélikus püspök. Köröskörül a páholyokban a miniszterek ülnek családjukkal. A baloldalon látjuk meg az egyetemet és a muzeumok vezetőiségének páholyában Ballagi Aladár rektort, Fejérváry Lászlót, a Nemzeti Múzeum főigazgatóját és Czákó Elemér miniszteri tanácsost. Mellettük Wlassics Gyula báró ül Günther Antallal. A színpad melletti két páholyt az angol katonai misszió foglalja el Phyllis őrnagy vezetésével. Az egyik középső páholyban Fatou francia admirálist látjuk tisztjeivel.

A középső páholyban Horthy Miklós foglal helyet Friedrich István miniszterelnökkel és Schnetzer hadügyminiszterrel, mögöttük vannak Lehár báró, Soós és Dáni tábornokok. A mellékpáholyban a miniszterelnök és a fővezér családja helyezkedett el.

A földszinten balra van Andrássy Gyula gróf páholya, mellette következik Osekonicz Endre gróf, Karátsónyi Jenő gróf, Hazai Samu báró és Szurmay Sándor báró, Teleky Gyula gróf, a kormánybiztosok, a pártelnökök, a főkapitány, a polgármester páholya. Jobbra Apponyi Albert gróf ül az első páholyban családjával, mellette Klebelsberg Kuno gróf, Teleki Pál gróf, Bethlen István gróffal, Jekelfalussy Zoltán, Edelsheim Gyulai Lipót gróf, Soós, Lehár és Dáni tábornokok családja, az amerikai attasék és gyermekvédő liga páholya, végül Zichy János gróf és felesége.

A földszinten voltak még a többi közt a következők: Károlyi György gróf, Batthyány Elemér gróf, Kállay Erzsébet és Lenke, Teleki Tibor gróf és felesége, Lers Vilmos báró, Szmracsányi György, Vojnich Sándor, Herczeg Ferenc, Berzeviczy Albert, Fürstenberg Egon herceg német, Fledderus hollandiai, Haccius svajci, José de Girbal spanyol, Feischl dán főkonzulok, Láncczy Leó és neje, Chorin Ferenc és neje, Wilczek Frigyes gróf és neje, Feilitzsch Bertold gróf és családja, Tormay Cecil, Farkas Edith, Fáy Ilona alpitványi hölgyek, Tóth Lajos dr, Imre Sándor dr államtitkárok, Nagy Árpád dr, Tóth István dr miniszteri tanácsosok, ifj. Wlassics Gyula báró osztálytanácsos, Libits Adolf, ifj. Bárczy István miniszteri tanácsos, Hevesi Simon és Adler Illés főrabbi, Fock Ede és Déri Ferenc fővárosi tanácsosok.

A bevezető Himnusz-t gyönyörű színpadi kép kísérte: Hatalmas Hungária-szobor, vértben és pallossal. Alatta plasztikusan megkomponált csoportozatban áll a nép és énekel, a magasban két lebegő angyal ragyogó fénykoszorút tart a szobor fölé. A Himnusz után Baló László Ábrányi Emil lendületes költői prológiát szavalta, erre a Bánk bán opera első felvonásának részletei következtek. Rövid szünet után Márkus Emilia lépett a kárpit elé és elragadó hével szavalta el a Szózat-ot. A zenekar erre Berlioz Rákóczi-induló-ját játszotta Fleischer Antal kintinó vezetésével. Az induló vége felé kinyílt a színpadi függöny és határos élőképp ilusztrálta a zenét: egy csapat magyar katona rohamra készen, a háttérben Budavára, mögötte pedig vérpirosan kél a nap. A közönség zúgó tapeshar közben háromszor is kívánta látni a festői képet. Hunyadi László harmadik felvonásának esküjelenete következett ezután. A szereplők éneke és a szép tabló nagy hatást keltett. Az estét pompás magyar táncgyűveleg fejezte be: palotás, körmagyar, csárdás, melyek mindegyikét tüzzel és lendülettel járták el az operai balkekar tagjai. Előadás végén mindenki Horthy páholya felé fordult és szünni nem akaró, lelkes éljenzéssel ünnepelte a fővezért. Ugyanez az ováció megismétlődött az Operaház előcsarnokában is, mikor Horthy távozott.

Est a miniszterelnöknél.

Az Operaház díszelőadása után Friedrich István miniszterelnök és felesége a Nemzeti Hadsereg bevonulása alkalmából a miniszterelnökségi palotában lakomát adtak, amelyre hivatalosak voltak: Horthy Miklós fővezér és neje, Benitzky Ödön és neje, Bleyer Jakab és neje, Csilléry Angiás és neje, Ereky Károly, Haller István, Hegyeshalmi Lajos és neje, Huszár Károly és neje, Korányi Frigyes báró és neje, Oláh Dániel és neje, Pekár Gyula és neje, Rubinek Gyula és neje, Schnetzer Ferenc, neje és leánya, sokorópátkai Szabó István és neje, Zoltán Béla és neje, Csernoch János hercegprímás, Várady L. Árpád kalocsai érsek, Prohászka Ottokár székesfehérvári püspök, Batthyány Vilmos gróf, Radnay Farkas római katolikus püspök, Zubkovits György görögkeleti szerb püspök, Petri Elek református püspök, Raffay Sándor evangélikus püspök, Nemes Antal címzetes püspök, Ernst Sándor pápai prelátus, Wekerle Sándor, Lukács László, Wlassics Gyula, Polónyi Géza, Zichy János gróf, Popovics Sándor, Somssáts József gróf és neje, Berzeviczy Albert, Apponyi Albert és neje, Bánffy Miklós, Bethlen István, Edelsheim Gyulai Lipót, Csáky Imre, Karátsónyi Jenő, Károlyi György, Klebelsberg Kuno és neje, Károlyi József, Teleky Gyula grófok, Pallavicini György örgróf, Kelemen Gusztáv, Balogh Ferenc, Jekelfalussy Zoltán, Karaffáth Jenő, Kelety Dénes, Kolozsváry Endre, Messkó Zoltán, Lers Vilmos, Kulkafalvy Miklós, Ferdinandy Béla, Fehér László dr, Günther Antal, a Kuria elnöke, Ráth Zsigmond, a Kuria alelnöke, Benedek Sándor, a közigazgatási bíróság másodelnöke és neje, Juhász Andor, a budapesti ítélőtábla elnöke, Bódy Tivadar dr polgármester, Mattyasovszky György főkapitány, Ráday Gedeon gróf, Agoraszó Tivadar alispán, Ballagi Aladár, a tudományegyetem rektora, Czákó Adolf, a műegyetem rektora, Rákosi Jenő, Hoitsy Pál, Beöthy Zsolt, Herczeg Ferenc, Müller Kálmán báró, Heinrich Ferenc, Balla Aladár, Gogolák Károly dr, Bárczy István miniszteri tanácsos és neje, Kazy Károly báró, ifjabb Wlassics Gyula báró és neje, Wilczek Frigyes gróf és neje, Dessewffy Emil gróf, Balogh Elemér és neje, Szmracsányi György, Szakács Andor sajtófőnök, Sigray Antal, Libits Adolf, Kállay Frigyes és neje, Kállay Lenke, Kállay Erzsébet, Algya-Papp Sándor és neje, Wein Dezső és neje, Farkas Edith alapítványi hölgy, Tormay Cecil, Schlachta Margit, Jessenszky Pál, Meskó Pál, Szilassy Zoltán, Bernáth István, Milotay István, Szóts Pál osztálytanácsos, Ábrányi Emil és neje, Párdányi Oszkár osztálytanácsos, Márkus Emilia, Dobay István, a Társaság főszervezője, ifjabb Ábrányi Emil és neje, Wagner Ödön, a Vöröskereszt Egyület megbízottja, Zerkowitz Emil miniszteri tanácsos, Ullmann Adolf báró, Walder Gyula, Láncczy Leó, Mendelényi László, Sztits András, Kertész K. Róbert miniszteri tanácsosok, Barsy Aladár, Czvetkovich Ferenc, Latinovits Endre, Häffner Zsigmond osztálytanácsosok, Fogler Béla dr, Utassy Béla, Dorogcsághy Győző dr titkárok, Benitzky Tamás rendőrfőparancsnok, Benedik József rendőrfelügyelő, Mészáros Gyula dr és neje, Hegedűs Gyula és neje, Gai-ger Fülöp, Taszler Béla főmérnök.

Sokorópátkai Szabó István és Oláh Dániel miniszterek feleségeit a miniszterelnökné maga mellé ültette és a vacsora egész ideje alatt hármán együttmaradtak.

A katonai méltóságok közül a következők voltak jelen: Lukachich György altábornagy, Dány Béla tábornok, Dormándy tábornok és neje, Soós tábornok és neje, Lehár Antal, Bugsch, Dobák, Lörx Viktor, Panos ezredesek, Gerber, Rzenák, Kontz, Siposs, Sáy, Láng Boldizsár báró, Weder és Nyékezy alezredesek nejeikkel, Nagy Lajos, Rakovszky Egon, Pintér Ferenc, Magasházy századosok.

A külföldi előkelőségek közül a következők voltak jelen: Troubridge tengernagy, Stead angol ezredes, Troubridge angol kapitány, Domaille angol kapitány, Faton francia tengeri nagy, Troismont francia kapitány és neje, Moffat amerikai vöröskeresztés őrnagy, Armstrong és Richardson amerikai kapitánvok és Johnson amerikai hadvezér, a gyermekesélyező akció vezetői, Haccius Rudolf, a svájci vöröskereszt képviselője, Mac Carnev, a Times tudósítója.

Az est a késő esti órákig tartott.

Gróf Monte Cristo

HARMADIK RÉSZ HÉTFOEL

1020

• ROYAL-APOLLÓBAN.